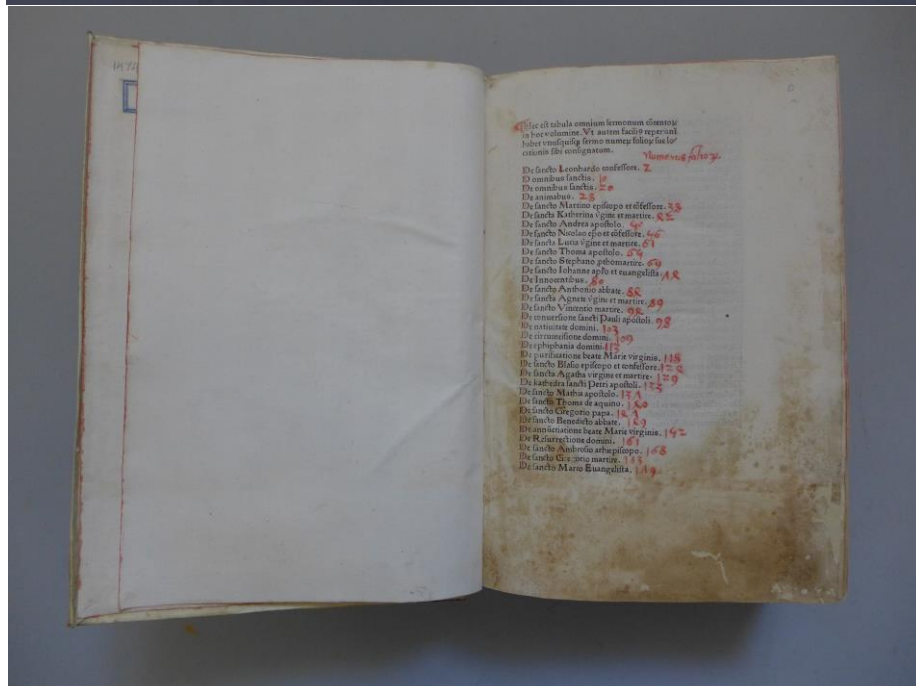
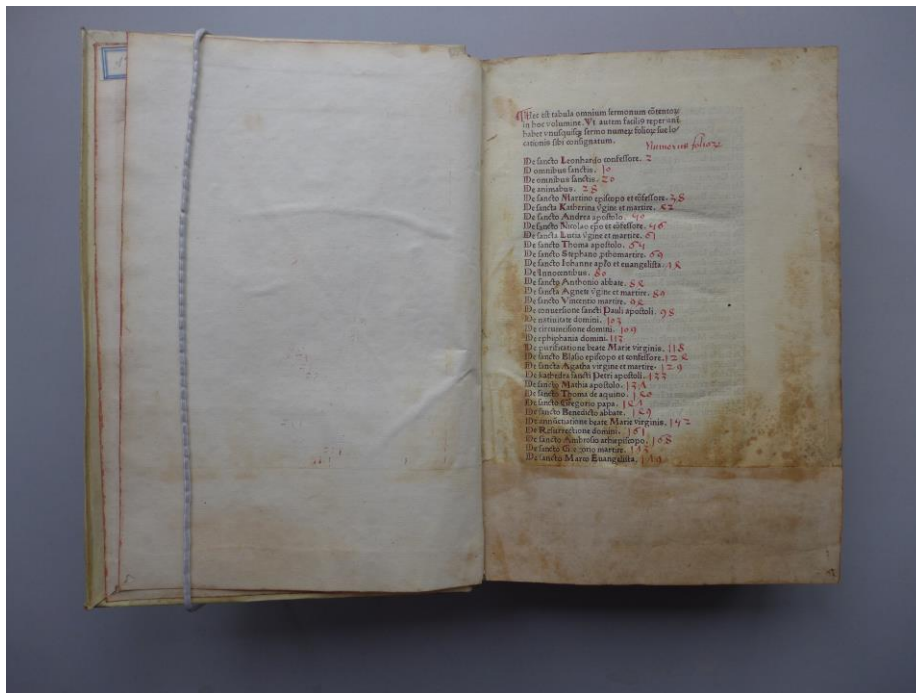

122-C-7a jelzetű kötet restaurálási dokumentációja

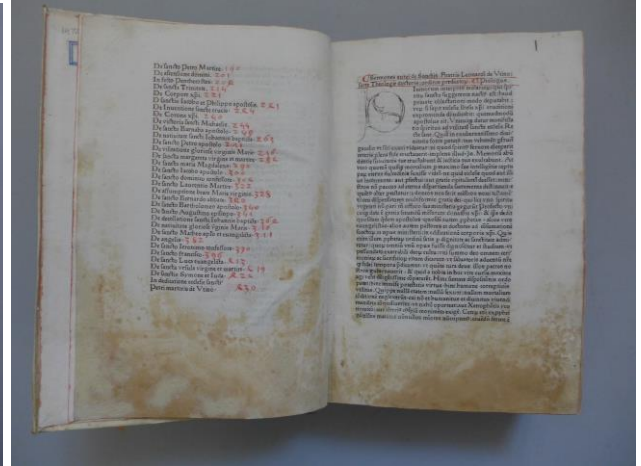
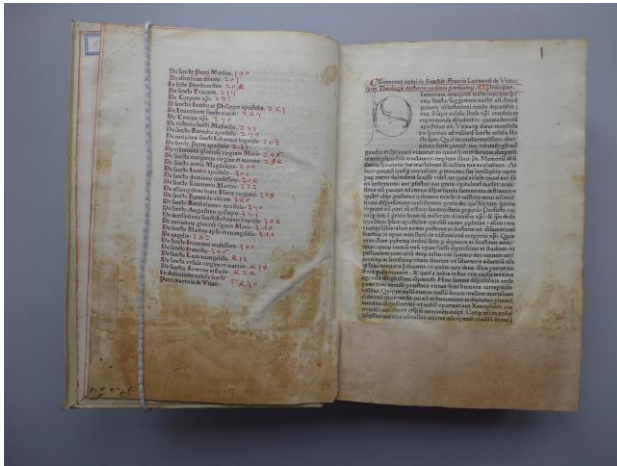
A Pannonhalmi Főapátsági Könyvtár felkérésére a következő munkát végeztük.

A restaurált ősnymtatvány: Leonardus de Utino (OP) (c.1400 - c.1470)

**[Sermones aurei de sanctis / Leonardus de Utino]. - [Augsburg : Monast. SS. Udalrici et Afrae], [1474]
M.CCCC.LXXiiii. - [431] fol. : ill. ; 2° (31/33 cm), jelzete 122-C-7a**

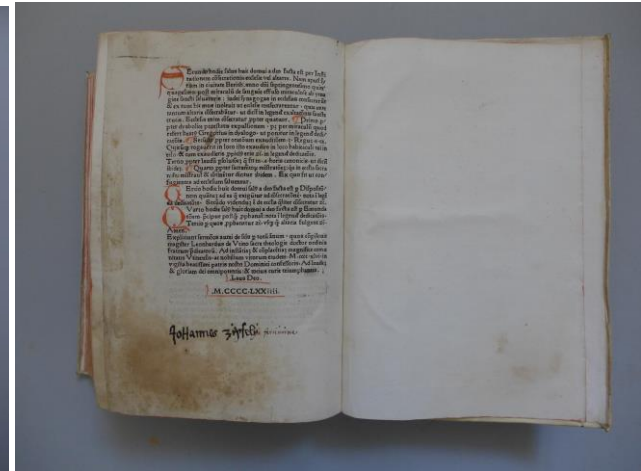
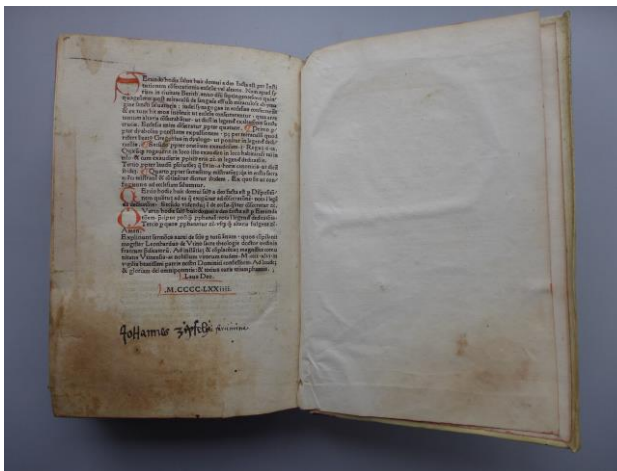
Az első oldal restaurálás előtt és után

Az első oldalpár restaurálás előtt és után

Az előző oldalpár részlete

Az utolsó oldal restaurálás előtt és után

A kötet restaurálás előtti állapotleírása:

Későbbi kemény táblás, **elnyíló gerincű egészpergamen** átkötés, a gerincen 19. sz-i – mára lekopott – sötét átfestéssel, aranyozással, címkével. Az átfestés a táblákra is áthúzódik néhány centiméter mélységben. Metszései pirosra festve. A papír íveket az átkötéskor **négy bordára** fűzték. A kötet belső íveit nem mindegyik bordához öltötték hozzá, váltakozva kihagytak egyet-egyét. A **bordákat egyedi** megoldással alakították ki: két dupla zsinégbordához hozzáfogtak egy vastag fehér bőr csíkot is. A fűzőszál a három részből álló bordát szimplaként kerüli meg. Az előzékeknél és az első/utolsó íveknél dupla fűzőszálat használtak. A gerincet a bordaközökben durva vászonból készült csíkokkal erősítették meg (ragasztó:enyv), a **kasírozások** végei a táblák belső oldalára vannak kiragasztva. A pergamencsíkra gyöngyhímzéssel (kék-fehér) készült **oromszegők** végeit is az előzékükrök alá enyvezték. **Előzékei** az átkötéshez készült hozzáfűzött fehér levélpárok két betáblázócsíkkal. A külső betáblázócsík igazából a bindvégek kienyvezésekor a ragasztó felitatására odatapicskolt papírcsík.

A szöveg pirossal gazdagon **rubrumozott**, a festék körül több helyen kisebb vízfoltok. A kézirásos **margináliák** egy része az átkötéskor/körbevágáskor megcsonkult. A nyomtatáskor használt **passzerek** sok helyen jól látszanak. A vasgubacs tintával készült **utólagos lapszámozásban** több helyen vannak hibák: a 75. lap után 78. következik, a 152. szám kétszer szerepel. Ceruzával korrigáltuk a hibákat.

A könyvtestet még az előző kötésében kiterjedt **olajos szennyeződés** (lámpaolaj?) károsította, ami lábnál **az egész könyvtesten** végighúzódo, nagyméretű, elbarnult olajos foltot eredményezett. A folt területén a papír kémhatása enyhén savas, a lapszélek töredezésre hajlamosak. Az eredeti kötését is feltehetően ezért távolították el. A könyvtestben néhol az átfűzéskor készült korábbi **merített papíros javítások** vannak, részben az ívgerinceken, részben a sérült lapszéleken, rovar röpnyílásokon.

Elvégzett beavatkozások, felhasznált anyagok:

- A könyvtest teljes bontása, az előzékükrök föláztatása, a levélpárok száraz tisztítása radiókkal (Seed Brand 510, 512, Hardtmuth Elephant radiók különböző vastagságban).
- A papír kémhatásának mérése Merck féle finomskálás indikátorokkal: a folt belsejében 4,5 pH körüli, a szennyeződéssel nem érintett területeken 6 pH körüli eredményeket kaptunk. Hat lapon mérve, a ceruzával korrigált számozás szerint: 5., 83., 84., 112., 286., 398. lapok.
- A folt oldhatósági vizsgálatai a 83. és 84. lapokon: vízre alig mozdul, etanolra, benzinre csekély mértékben. Benzines színezappanos helyi kezeléssel is próbálkoztunk, észlelhető eredmény nélkül.
- A rubrumozás vízállóságának vizsgálata érdekes módon az első lap erős vízerzékenységét, míg az összes további lap stabilitását adta. Az első lap bejegyzéseit a nedves kezelés előtt benzinben oldott ciklododekánal fixáltuk, ami nem volt teljesen elegendő, a színes anyag kissé megmozdult, helyenként retusálásra is szükség volt (Derwent akvarellceruza, Deep Vermillon 14).
- A könyvtest mosása 3-4x meleg vízben, a régi javítások eltávolítása. Savtalanítás kalcium-hidroxidban 9 pH-n. Az áztatóvizetek jelentősen elsárgultak, tehát sok szennyeződés kioldódott, de a folt csak kissé halványodott. Végül helyi vegyszeres kezelést nem alkalmaztunk. A kontroll pH-mérések alapján a foltok területén a papír kémhatása 6 körülire emelkedett, töredezősége szinte megszűnt.

- A nagyobb rovarjáratok és hiányok kiegészítése papíröntéssel (rost: Fabriano Ingres beőrölt rostjai). A gyengült területek utánenyvezése metilcellulózzal.
- Új bordák készítése: új dupla kenderzsineg, három bordához új fehér bőrből készült rugalmas bőrcsík erősítés, de lábnál a legalsó bordára az eredeti bőrt raktuk vissza. A kifejtett bordák mellékelve.
- Fűzés az eredeti technikát követve. Mindkét betáblázócsíkot fűzhetővé egészítettük ki. Új vászon gerinckasírozások készítése, enyvezése. Az eredeti kasírozások egy részét mellékeljük.
- Az oromszegők nedves tisztítása, az alap hiányainak kiegészítése új pergamennel.
- A borítópergamen konzerválása, tisztítása etanol és likker 1:1 arányú keverékével. A 19. sz-i átfestést, címkét nem retusáltuk. Beakasztás, előzékek kiragasztása (rizskeményítő).
- Tárolódoboz és dokumentáció készítése.

A munkát **Kollár Zsuzsa** restaurátor végezte.

Melléklet: 3 eredeti borda fűzőszálakkal, eredeti vászon gerinckasírozások egy része.

Ajánlott tárolási körülmények: 45-50% relatív páratartalom, 17-19°C hőmérséklet, max 50 lux megvilágítás

Szentendre, 2024. augusztus 21.

Fehrentheil Henriette

ARS ALBA Bt.
2000 SZENTENDRE
ALKOTMÁNY U. 14.
T: 26/315-456